

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra Ekonomie

**Činnost obchodních bank jako podpora zvyšování finanční
gramotnosti obyvatel**
Bakalářská práce

Autor: Michaela Bönschová
Studijní obor: Ekonomika a management

Vedoucí práce: Ing. Libuše Svobodová, Ph. D.

Hradec Králové

Duben 2024

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 24.4.2024

Michaela Bönschová

Poděkování:

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Libuši Svobodové, Ph.D za odborné vedení, za cenné rady a pomoc při zpracování práce a také rodině za neustálou podporu při studiu.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá zkoumáním obchodních bank a jejich zdrojů na podporu finanční gramotnosti. Cílem bakalářské práce je identifikovat a analyzovat podpory finanční gramotnosti poskytované obchodními bankami a dalšími finančními institucemi v České republice. V této práci je přiblížena problematika peněz i jejich historie. Dále je zkoumán bankovní systém, jeho rozdělení a činnost bank. Práce poskytuje náhled do finanční gramotnosti a jejího měření dle metodiky OECD. Bakalářská práce popisuje dostupné zdroje podpory finanční gramotnosti a ohodnocuje je bodovým systémem. Výsledek analýzy programů by měl zvýraznit jejich nedostatky a může pomoci bankám ve zlepšování programů podpory finanční gramotnosti. Analýza programů by také měla pomoci občanům se zjištěním dostupných programů a výběrem při případném zájmu se dále vzdělávat ve finanční gramotnosti. Nejlepším programem po zhodnocení byly stránky Peníze na útěku od ČNB.

Abstract

Title: The activity of commercial banks as support for increasing financial literacy

Bachelor thesis examines commercial banks and their programs to support financial literacy. The aim of the bachelor thesis is to analyse and identify financial literacy support provided by commercial banks and different financial institutes in the Czech Republic. The thesis introduces the issue of money and its history. It focuses on the banking system, its division and the activities of banks. The thesis provides an insight into financial literacy and its measurement according to the OECD methodology. The bachelor's thesis describes available financial literacy support programs and evaluates them using a point system. The result of the analysis of programs should highlight their shortcomings and may help banks improve their financial literacy support programs. This analysis of programs should also assist citizens in identifying available programs and selecting them if they are interested in furthering their financial literacy education. After evaluation, the best program was found to be Peníze na útěku by the Czech National Bank.

Obsah

1 Úvod	1
2 Cíl práce	2
3 Metodika zpracování	3
4 Bankovníctví a finanční gramotnost.....	4
4.1 Banky	4
4.1.1 Česká národní banka.....	5
4.1.2 Obchodní banky	6
4.1.3 Povinnost zveřejňování informací.....	8
4.1.4 Struktura bank v České republice	8
4.1.5 Česká bankovní asociace	9
4.2 Finanční gramotnost	10
4.2.1 Historie peněz.....	10
4.2.2 Funkce a charakteristika peněz	13
4.2.3 Problematika finanční gramotnosti	16
4.2.4 Hlavní části finanční gramotnosti	18
4.2.5 Význam finanční gramotnosti	22
4.2.6 Měření finanční gramotnosti	23
5 Identifikace a analýza podpory finanční gramotnosti	26
5.1 Kritéria hodnocení	26
5.2 Vybrané programy bankovní podpory.....	28
5.3 Porovnání obchodních bank a jejich podpory	29
5.3.1 Průvodce podnikáním od ČSOB.....	29
5.3.2 Finanční zdraví od České spořitelny.....	31
5.3.3 Rozumíme penězům od Moneta money bank.....	33
5.3.4 Studentbroker od Fio banky	35

5.3.5 Peníze na útěku od ČNB.....	37
5.3.6 Finanční vzdělání od ČBA.....	39
6 Shrnutí výsledků.....	41
7 Závěr	42
8 Seznam použité literatury	43
9 Zadání práce z IS (eVŠKP).....	48

Seznam obrázků

Obr. 1 ČNB v Praze [3]	5
Obr. 2 Odpovědnost za finanční vzdělávání (2023) [28]	17
Obr. 3 Průzkum OECD finanční gramotnosti u dospělých 2020 [45]	25

Seznam tabulek

Tab. 1 Banky podle bilanční sumy (2023) [9]	9
Tab. 2 Index finanční gramotnosti v čase [28]	23
Tab. 3 Parametry zkoumání.....	27
Tab. 4 Srovnání celkového hodnocení.....	41

Použité zkratky

ČNB – Česká národní banka

ČBA – Česká bankovní asociace

ČSOB – Československá obchodní banka

DPH – Daň z přidané hodnoty

ETF – Burzovně obchodovatelné fondy

RPSN – Roční procentuální sazba nákladů

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z anglického Organisation for Economic Co-operation and Development)

1 Úvod

Finanční gramotnost je důležitou částí celosvětové lidské společnosti. Pro občany je správné vědět, jak se starat o svoje finance, investovat a půjčovat si peníze s vědomím rizika finančního trhu. S finančními produkty se setká každý, a tak je dobré vědět, jak si vybrat výhodný produkt a zacházet s ním. Právě proto, aby byli lidé informovaní o financích a fungování finančního trhu.

Finanční gramotnost je důležité podporovat pro lepší běh ekonomiky a rozhodování o osobních penězích. Ať už jde o rozpočet, půjčky nebo investice, je dobré porozumět znalostem spojeným s financemi a seznámit se s nebezpečím finančního trhu. Díky vývoji dnešní doby se vše rychle mění a společnost se musí adaptovat na tyto změny. Ať už jde o vidinu prospektu kryptoměn nebo online bankovníctví, novodobý člověk se setkává se značným množstvím nových trendů, na které se musí přizpůsobit. Je však nejdříve důležité porozumět historii vzniku peněz a bank, abychom porozuměli vývoji peněz. Dále je potřeba podívat se na bankovní systém a jeho funkci v podpoře finanční gramotnosti. Důležité je podporovat jak děti, tak i rodiče a dospělé k lepšímu porozumění financí a finančních produktů. Díky tomu bude společnost lépe ekonomicky vzdělaná a bude moc lépe činit finanční rozhodnutí, které si sama vybrala s vědomím rizik a výnosů.

2 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je identifikovat a analyzovat podpory finanční gramotnosti pro veřejnost poskytované obchodními bankami a dalšími finančními institucemi v České republice. Práce se primárně zaměřuje na podporu pro občany starší 18 let.

Teoretická část bakalářské práce je věnována základním informacím o bankách a finanční gramotnosti. Za účelem získání porozumění této tematiky byla zpracována rešerše literatury, volně dostupných zdrojů a legislativy. Dále je v teoretické části zkoumána tematika bankovního systému a finanční gramotnosti. Příslušná část poskytuje bližší náhled do problematiky a poskytuje materiály k lepšímu pochopení praktické části této práce.

Praktická část práce cílí ke zkoumání dostupných programů podporujících finanční gramotnost, a to jak od bank, tak i jiných institucí spojených s obchodními bankami. Dále bude práce porovnávat zmíněné programy mezi sebou pomocí bodového systému. Výsledkem je celkové hodnocení a porovnání programů a zvýraznění jejich výhod a nedostatků.

3 Metodika zpracování

Metodický postup pro tuto práci byl rozdělen do dvou částí, teoretické a praktické, které byly dále rozděleny do několika kapitol.

Teoretická část byla popsána pro podporu praktické části formou rešerše. Je zaměřena na bankovní systém a finanční gramotnost. Při zpracování byly použity dostupné tištěné i online zdroje.

Praktická část se zaměřuje na podporu od bank, která je dostupná pro osoby starší 18 let. Hodnotí subjekty vybrané z různých skupin, takže jsou zastoupeny malé, střední i velké banky a pro srovnání s nimi je zařazena i Česká národní banka a Česká bankovní asociace.

Bylo vytvořeno hodnocení jednotlivých parametrů, které bylo inspirováno Likertovou škálou. Toto hodnocení se skládá z parametrů vzhledu, přehlednosti, funkčnosti na počítači a mobilu, kvality podtématu finanční gramotnosti a možnost a kvalita testů znalostí finanční gramotnosti. Parametry jsou podrobně vysvětleny v kapitole 5.1 *Kritéria hodnocení*. Po tomto zhodnocení byly výsledky zpracovány do jednotné tabulky, byly zhodnoceny v závislosti na sobě a výsledky byly podrobně okomentovány ve vlastní kapitole 5.2.

4 Bankovníctví a finanční gramotnost

4.1 Banky

Každý má určitou představu, když se řekne banka. Určitě si pár lidí představí jen nějakou úschovnu peněz a další si představí velkou korporaci s jejich upravenou budovou. Ale jsou tyto definice správně, nebo jen představy lidí?

Zákon č. 21/1992 Sb. zákona o bankách §1 banky definuje takto: “ [...] Bankami se rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které

a) přijímají vklady od veřejnosti, a

b) poskytují úvěry,

a které k výkonu činností podle písmen a) a b) mají bankovní licenci [...].“ [1] Banka může vykonávat i další činnosti, má-li je povoleny v udělené licenci. Tyto činnosti jsou dále popsány v kapitole 4.1.2 *Obchodní banky* v části Činnost obchodních bank. Banka nesmí vykonávat jiné podnikatelské činnosti než ty, které má povoleny v licenci. Banka je tedy licencovaná instituce, která přijímá depozita a poskytuje půjčky. Banky také mohou poskytovat různé služby jako rozpočet financí, směnu peněz a zabezpečené depozitáře. [2]

Speciální bankou je Česká národní banka, dále ČNB, která je samostatným státním orgánem a také je upravována vlastním zákonem. Tato banka vykonává dozor nad ostatními bankami a sleduje dění na finančním trhu. Hlavní budova ČNB sídlí v Praze, viz. Obr. 1, svoje pobočky má však po celé České republice. ČNB je jedinou státní institucí, která může vydávat nové peníze do oběhu. Na stránkách ČNB je uvedena informace o aktuální inflaci a aktuální úrokové sazby. Více o činnosti ČNB je popsáno v následující kapitole 4.1.1 s názvem *Česká národní banka* v části Činnost ČNB.

4.1.1 Česká národní banka

Obr. 1 ČNB v Praze [3]

Česká národní banka je definována speciálním zákonem č. 6/1993 Sb. zákon České národní rady o České národní bance v části první § 1 takto:

„(1) Česká národní banka je ústřední bankou České republiky.

(2) Česká národní banka je právnickou osobou, která má postavení veřejnoprávního subjektu se sídlem v Praze; nezapisuje se do obchodního rejstříku.

(3) České národní bance jsou svěřeny kompetence správního úřadu v rozsahu stanoveném tímto zákonem a zvláštními právními předpisy.

(4) Česká národní banka hospodaří samostatně s odbornou péčí s majetkem, který jí byl svěřen státem.“[4]

ČNB je tedy nezávislý orgán, kde je jmenována bankovní rada šesti členů a guvernér na šestiletou funkci aktuální hlavou státu podle zákona č. 6/1993 Sb. §6.

ČNB je hlavní a centrální bankou státu a je často lidmi chápána jako banka bank. To je díky tomu, že ČNB je kontrolním orgánem finančního trhu a banky musí podle §24 zákona č. 6/1993 Sb. mít na účtu u ČNB uloženu stanovenou část svých zdrojů jako povinné minimální rezervy. [4] ČNB je také jediným orgánem, který může tisknout nové bankovky, mince a zároveň dohlíží na peněžní stabilitu české koruny.

Činnost ČNB

Hlavní činností ČNB je péče o cenovou stabilitu, dohled na finanční trh a bezpečné fungování finančního systému. Jako jediná organizace v České republice může tisknout nové peníze a razit nové mince, což zajišťuje peněžní stabilitu a dovoluje ČNB dohled nad penězi. Všechny české mince však pochází z České mincovny, která je orgánem spadajícím pod ČNB. Dohled a řízení má i nad peněžním oběhem, platebním stykem a zúčtováním bank vykonávající činnost v České republice. Důležitá je i její snaha sledovat, rozpoznávat a posuzovat rizika ohrožení stability trhu. [4]

K její činnosti přísluší různé přímé a nepřímé finanční nástroje jako jsou například transfery či sazby. Podle zákona č. 6/1993 Sb. § 23 jsou její nástroje měnové regulace definovány takto: „Česká národní banka stanoví úrokové sazby, rámce, splatnosti a další podmínky obchodů, které provádí podle tohoto zákona a zvláštních zákonů.“ [4]

ČNB může provádět operace na volném trhu. Vlastní své devizové rezervy, které jsou jednou z hlavních položek aktiv centrálních bank. ČNB rezervy drží v různých zahraničních měnách a slouží jako pojistka pro stát v nepříznivých situacích. Díky těmto rezervám mohou centrální banky ovlivňovat kurz, aby ho fixovali stálý nebo zabránili nadměrným kurzovým výkyvům. ČNB se k devizovým intervencím uchyluje jen výjimečně, aby pak rezervy neležely ladem, investuje je do zahraničních trhů.[5]

4.1.2 Obchodní banky

Obchodní banky jsou akciové společnosti se zaměřením na zisk. Každá obchodní banka musí mít licenci, kterou jim může udělit pouze centrální banka. Ta navíc kontroluje i kolik bank je aktivních na trhu peněz. Pro udělení licence banka musí mít podle §4 zákona o bankách minimální výši základního kapitálu 500 milionů Kč, kdy minimum základního kapitálu musí být tvořeno peněžními vklady. [4] Komerční banky jsou vedeny svoji vlastní statutární radou s vedoucím banky.

Hlavní položkou pro banky jsou úvěry a úroky z nich získávané. Proto je pro banky velmi důležité si nejen udržovat svoje klienty, ale i získávat klienty nové. Jelikož má pojem klient nejednotné vyjádření a kontext, je nutné si ho blíže specifikovat. V této práci bude proto pojem klient definován takto: Klient je osoba, která má s bankou obchodní vztah, anebo osoba, která s bankou vede či vedla jednání o vzniku

obchodního vztahu bez ohledu na to, zda obchodní vztah nakonec vznikne.[6] Tato definice dává čtenáři práce jednoznačnou představu o mínění slova klient a je nutná pro další pochopení textu.

Činnost obchodních bank

Primární činností bank je přijímání vkladů od svých klientů a poskytování úvěrů. Nejsou to však jediné činnosti, které může banka provozovat, pokud jí za daným účelem byla udělena licence. Podle §1 odst. 3 zákona č. 21/1992 Sb. se jedná o tyto činnosti [1]:“

- a) investování do cenných papírů na vlastní účet,
- b) finanční pronájem (finanční leasing),
- c) platební služby a vydávání elektronických peněz,
- d) vydávání a správa platebních prostředků, jestliže se nejedná o poskytování platebních služeb nebo vydávání elektronických peněz podle písmene c),
- e) poskytování záruk,
- f) otvírání akreditivů,
- g) obstarávání inkasa,
- h) poskytování investičních služeb, s tím, že se v licenci uvede, které investiční služby je banka oprávněna poskytovat a ve vztahu ke kterým investičním nástrojům,
- i) finanční makléřství; spočívá-li finanční makléřství ve zprostředkování spotřebitelského úvěru, pojištění nebo zajištění nebo doplňkového penzijního spoření, může banka tuto činnost vykonávat, je-li k tomu oprávněna podle zákona upravujícího zprostředkování takové finanční služby,
- j) výkon funkce depozitáře,
- k) směnárenskou činnost,
- l) poskytování bankovních informací,
- m) obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami, které nejsou investičním nástrojem, a se zlatem,
- n) pronájem bezpečnostních schránek,

- o) provádění administrace investičních fondů a zahraničních investičních fondů, s tím, že se v licenci uvede, které činnosti je banka oprávněna vykonávat a ve vztahu ke kterým fondům,
- p) činnost akreditované osoby podle zákona upravujícího podnikání na kapitálovém trhu,
- q) činnosti, které přímo souvisejí s činnostmi uvedenými v písmenech a) až p) a v odstavci 1.“

Banky k vykonávání své činnosti potřebují stálou klientelu. O svoje stávající klienty se proto musí starat, ale zároveň se snaží obstarávat i klienty nové. Banky tak velmi zajímá ekonomická situace populace, a tak běžně vynakládají značné úsilí na podporu svého ekonomického okolí. Banky také podporují společnost ve společenských cílech jako například poskytování jídla a pití v chudých zemích nebo poskytování dobré práce a rozšiřování ekonomiky. Činnost bank samozřejmě ovlivňuje hospodářství České republiky a přispívání do hrubého domácího produktu.

4.1.3 Povinnost zveřejňování informací

Obchodní banky mají zákonem danou povinnost uveřejňovat informace o sobě, o složení akcionářů, struktuře skupiny jejíž jsou součástí a o své činnosti a finanční situaci. Jedná se o č. 21/1992 Sb. zákon o bankách §11b. Dále je tato povinnost upravena vyhláškou č. 163/2014 Sb. od ČNB, a to přesně v páté části. Povinnost uveřejňovat informace mají banky čtvrtročně a mají povinnost mít tyto informace přístupné na svých internetových stránkách alespoň za posledních 5 let, posledních 5 výročních zpráv a posledních 5 konsolidovaných výročních zpráv. [1, 7]

4.1.4 Struktura bank v České republice

V České republice k datu 9.4.2024 existuje 46 bank a poboček zahraničních bank. Aktuálně jsou v České republice 4 velké banky, 6 středních a 7 malých bank, 24 poboček zahraničních bank a 5 stavebních spořitelů. Velikost banky určuje ČNB v závislosti na velikosti bilanční sumy vůči celkovým aktivům bankovního sektoru. [8]

V Tab. 1 jsou banky seřazeny podle zisků. Zajímavé je, že jedna ze čtyř velkých bank, Unicredit bank, má podstatně méně klientů než jedna ze středně velkých bank, Air Bank.

Banka	Bilanční suma	Počet klientů
Československá obchodní banka	1869 mld. Kč	2,199 mil.
Česká spořitelna	1798 mld. Kč	4,546 mil.
Komerční banka	1516 mld. Kč	4,309 mil.
UniCredit Bank ¹⁾	1085 mld. Kč ²⁾	900 tis.
Raiffeisenbank	677 mld. Kč	1,95 mil.
Moneta Money Bank	458 mld. Kč	1,6 mil.
Fio banka ¹⁾	266,9 mld. Kč	1,374 mil.
Air Bank	160,99 mld. Kč	1,24 mil.
Creditas	121 mld. Kč ²⁾	okolo 200 tis. ²⁾
Trinity Bank	85,9 mld. Kč	139 tis.
Oberbank	59,6 mld. Kč ³⁾	17 tis.
Hello bank	36,9 mil. Kč	343 tis.
Max banka	60 mld. Kč	60 tis.
mBank	x ⁴⁾	18 tis. ³⁾

Tab. 1 Banky podle bilanční sumy (2023) [9]

- 1) Česko a Slovensko dohromady
- 2) Ke konci 3. čtvrtletí 2023
- 3) Ke konci roku 2022
- 4) Samostatné číslo za Českou republiku nezveřejňují

4.1.5 Česká bankovní asociace

Česká bankovní asociace (dále ČBA) je dobrovolným sdružením bank a stavebních spořitelien. V Česku působí ČBA už od roku 1990 a dlouhodobě podporuje rozvoj českého bankovního sektoru, všech aspektů české ekonomiky i finanční gramotnost obyvatel České republiky.[10] Jejich práce se však primárně zaměřuje na bankovní a finanční systém. Angažují se v přípravě nových norem pro bankovníctví a finance, snaží se informovat veřejnost o finančním systému a rozšiřovat projekty finanční gramotnosti. ČBA také zastupuje Českou republiku v mezinárodních bankovních

finančních asociací nebo pomáhá s prevencí kriminality v oblasti financí. V neposlední řadě stojí za projekty podporující ekologicky udržitelné peníze a snaží se o digitalizaci. Je tedy jasně vidět, že ČBA se snaží držet krok s moderní dobou a inovace jí není lhostejná. ČBA tak podporuje mnoho různorodých projektů, ale hlavně se soustředí na finanční gramotnost a zkoušky pro finanční experty. [11–15]

4.2 Finanční gramotnost

4.2.1 Historie peněz

K prvnímu obchodování došlo výměnou zboží za zboží již na počátku lidské historie. Tento styl výměny se nazývá barter, jedná se například o výměny pěti kuřat za prase nebo pytle obilí za mouku. Barter ale měl, a stále má, jednu velkou nevýhodu. Ne každý měl zájem o zboží, které mu druhá osoba nabízela. Dalším velkým problémem tohoto systému obchodování je určení poměru jednoho druhu zboží za jiné. Není tedy divu, že s rozšířením lidské ekonomiky byl barter stále komplexnější. [16, 17]

Lidská společnost proto měla potřebu vyvinout jiný systém, který by zmíněné problémy vyřešil. Tímto řešením se staly peníze neboli jednotná měna. Ze začátků to byly běžné suroviny, které bylo možné vzácně nalézt v přírodě. Jedním z nejznámějších příkladů jsou například mušle Kauri, velké disky vápence nebo zuby velryb.

Postupem času se od těchto primitivních měn přešlo spíše k drahým kovům. První kovové mince datují 2000 let před naším letopočtem v Babylonu. Certifikované mince však vznikly až v sedmém století před naším letopočtem. Tyto mince byly poprvé používány v tureckém království Lýdia za krále Alyattese a byly tvořeny ze směsi stříbra a zlata. [18] Evropa byla v tomto ohledu o něco pozadu. Okolo šestého století před naším letopočtem se ve Starověkém Řecku teprve začínaly používat jako platidlo zvířecí kůže. Toto platidlo se používalo i v částech Francie, Ruska, a dokonce i v Číně. [16, 19]

Vznik papírových peněz, tak jak je v dnešní době známe, má svůj původ v Číně. K inovaci došlo v říši Sung za císaře Zhenzong kolem přelomu 11. století našeho letopočtu. Papírové peníze se vyráběly z kůry stromů moruše. Koncem 18. století a začátkem 19. století se papírové peníze dostaly do celého světa, ne však jako tradiční měna. Šlo o směnky neboli o sliby zaplatit určité množství zlata či stříbra. [16, 20]

Velkým problémem peněz však bylo jejich volné vydávání. Státy neměly žádné stanovené maximální limity vydávání peněz, a tak panovníci mohli neomezeně vydávat peníze dle své potřeby, ať už to bylo na války, zbraně či luxusní předměty a jiné zábavy. Toto přehnané vydávání se jim však nevyplatilo. Při přehnaném vydávání peněz totiž dochází ke snižování jejich kupní síly, což vede ke zvyšování cen a znehodnocení úspor. Tento proces je ve společnosti znám jako inflace, a i v dnešní době je naprosto běžný. Díky opravdu nadměrnému vydávání peněz tak některé měny začaly rapidně ztrácet svou hodnotu a staly se bezcennými. Dobrým příkladem je Velká Británie, kde v roce 1821 byla inflace tak vážný problém, že tehdejší ministr financí přišel se zlatým standardem. To je systém, kde je cena měny držena v pevně stanoveném množství zlata. To zaručuje, že pokud chce stát vydat další měnu, musí také zvýšit rezervy zlata, což logicky omezuje růst počtu měny v oběhu a zaručuje její hodnotu tak dlouho, dokud i zlato bude držet svoji hodnotu. Postupně systém zlatého standardu adaptovaly i další země jako jsou Spojené státy Americké, Francie nebo Německo.

I se zlatým standardem však byly problémy. Díky nevázanosti zlata na měnu nemohly státy manipulovat s inflací či s deflací, protože zlato mělo stanovenou hodnotu a státy tak nemohly nijak pohybovat se svojí ekonomikou. Díky velké depresi mezi roky 1929 až 1939, začaly státy přemýšlet nad zrušením zlatého standardu a do sedmdesátých let 20. století se zlato úplně přestalo spojovat s měnou. [16, 21]

Dalším velkým posunem ve finanční sféře byly kreditní karty. První moderní kreditní karta pod jménem Diner Club Card byla vyrobena Frankem McNamarou a Ralphem Schneiderem v roce 1950. Jenom rok na to Diner Club Card dosáhla 42 000 uživatelů v US a už v té době bylo jasné, že toto číslo bude dále růst. První bankou, která se připojila k trendu karet byla American Express v roce 1958. Postupem času se zapojily i další banky a společně vytvořily Mezibankovní karetní asociaci, která v sedmdesátých letech dostala název Mastercard International. Postupem času byly na kartách prováděny úpravy s cílem zvýšení zabezpečení a integrace modernějších technologií. První významnou změnou byl magnetický proužek, který byl na karty přidán v roce 1960 a obsahoval informace o účtu. Dalším výrazním milníkem bylo v devadesátých letech přidání čipu, který šifroval informace na kartě a poskytoval tak výrazně lepší zabezpečení informací. [16, 22]

I když byly pokroky v kartách významné, stále byly závislosti vázány na fyzické médium. Proto jsou v dnešní době plně zastíněny přesunem bankovníctví do online podoby. Díky online bankovníctví je možné rychle vidět peníze na účtu a díky online transakcím se rychlost přenosu peněz několikanásobně urychlila. Online prostředí se proto stalo velice populární a využívanou službou. [16]

V roce 2009 přišla díky online prostoru na svět první kryptoměna pod jménem Bitcoin. Primární výhodou a důvodem vzniku této kryptoměny byl fakt, že nebyla distribuována žádnou bankou a nebyla regulována státní institucí. To mnoho nadšenců vidělo jako krok do budoucnosti, skeptici však poukazovali na problémy s regulací této technologie. Aby kryptoměny fungovaly, používají decentralizovanou síť počítačů sledujících transakce na síti a vytváří tak nezvratné potvrzení o transakcích a jejich detailech. Dalším důležitým faktem funkčnosti kryptoměny je existence limitovaného počtu jednotek, které mohou v jednu chvíli existovat. To znamená, že nelze náhodně jedním účastníkem přidat obrovské množství měny a znehodnotit tak měnu ostatním. Fungování kryptoměn je také zcela nezávislé od centrálního finančního systému a bank. Díky nezávislosti na běžném bankovním systému je u kryptoměn velmi jednoduché a rychlé provádět internacionální transakce peněz. Kryptoměny také nepodléhají snížením hodnoty inflací, ale mají časté výkyvy hodnoty. Všechny tyto klady i zápory vysvětlují, proč se kryptoměny stávají čím dál více populární a atraktivní pro investory. Ze stejných důvodů jsou bohužel atraktivní i pro podvodníky a zločince. Oblíbeným podvodem v této sféře je Ponziovo schéma, které je založeno na slibování nereálných zisků vyplacených z nových investic. Také Pyramidové schéma, založené na přivedení dalších lidí do schématu, je v rámci kryptoměn velmi běžné. Zde je podvod založen na vyplácení zisků z poplatků nových členů, kde zisk je tím větší, čím víc členů je v pomyslné pyramidě pod vámi. To přirozeně motivuje stávající členky k hledání členů nových, jelikož tato činnost přímo ovlivňuje jejich zisk. Je jasně vidět, že kryptoměny mají stejně velké množství problémů jako výhod. [16, 23, 24]

4.2.2 Funkce a charakteristika peněz

Funkce peněz

Peníze mají čtyři základní funkce, kterými jsou:

- Prostředek směny
- Uchovatel hodnoty
- Zúčtovací jednotka
- Standard odložené platby

Prostředek směny

Jistě nejzákladnější a nejdůležitější funkce peněz. Navíc, jak již bylo zmíněno v kapitole 4.2.1 *Historie peněz*, funkčnost peněz jako prostředek směny je hlavní důvod jejich vzniku. Peníze jasně zjednodušují transakce mezi prodejcem a kupujícím. To však neznamena, že jsou jediným prostředkem směny, stále lze zboží měnit za jiné zboží jako v systému barter, pouze to není tak běžné. [25, 26]

Uchovatel hodnoty

Další důležitou funkcí peněz je uchování hodnoty. To znamená, že hodnota určitého produktu je dlouhodobě stabilní nebo roste. Peníze jsou sice dobrým uchovatelem hodnoty, ale ne ideálním. Jejich hodnota je stále ovlivňována inflací nebo deflací, a tak existují i lepší uchovatelé, jako například zlato či stříbro. Peníze však také uchovávají hodnotu lépe než jiné komodity. Jako příklady lze uvést jablka, která se za pár dní zkazí anebo šaty, které mohou vyjít z módy. [25, 26]

Zúčtovací jednotka

Funkce peněz jako zúčtovací jednotka stanovuje, jak bude zboží cenově měřeno. Je jasné, že aby bylo možné provádět výměny zboží, musí být jednotlivému zboží přiřazena určitá cena se kterou souhlasí a rozumí jí všichni účastníci transakce. Je tak velmi jednoduché u zboží porovnat, zda obě strany transakce jsou si rovny. Důležitým faktem však je, že ceny zboží jsou závislé na mnoha složitých ekonomických faktorech jako jsou například principy vzácnosti a dostupnosti. Je tedy jasné, že jeden druh jablek bude mít jinou cenu než jiný druh, ale je i možné, že ten samý druh

jablek bude mít různou cenu v závislosti, kde se jablka budeme snažit koupit. [25, 26]

Standard odložené platby

Standard odložené platby je vcelku jednoduchý princip, ale ve světě ekonomiky velmi důležitý. Jedná se o situaci, kdy je možné provézt nákup a odnést si z obchodu zboží již dnes, a přitom zboží zaplatit až později. Tato funkce peněz se hlavně využívá u faktur. Zboží dochází spolu s fakturou, což znamená, že je okamžitě možné ho využít, ale faktura je zaplacená až později. [25, 26] Například si firma objedná dřevo. Dřevo jí později přijde společně s fakturou, na které je datum splatnosti 14 od dodání dřeva. S dřevem pak mohou do těchto 14 dní něco vyrobit a prodat, než vůbec musí zaplatit fakturu.

Charakteristika peněz

Proto, aby byly peníze široce přijatelné, musí splňovat tyto charakteristiky:

- Trvanlivost
- Přenosnost
- Dělitelnost
- Jednotnost
- Přijatelnost
- Omezená nabídka

Trvanlivost

Měna musí odolná vůči fyzickému opotřebení, aby mohla být neustále používána při obchodu. Lze očekávat, že dojde k drobnému poškození, není však žádoucí, aby bylo možné měnu jednoduše poškodit natolik, aby ztratila rozeznatelnost nebo svoji hodnotu. Je tedy důležité, aby se měna netrhala, neztrácela charakteristické rysy jako je barva či tvar nebo aby se rozpadala na malé kousky. [25]

Přenosnost

Aby bylo možné používat měny v běžném životě, musí být snadno přenosná. Jasně je nežádoucí například velký pytel malých kovových mincí, který by byl extrémně těžký, či extrémně rozměrná bankovka, na jejíž přepravu by bylo potřeba speciální zařízení, aby se neponičila. Je tedy důležité, aby byla měna lehká, menších rozměrů a ideálně bylo možné měnu skládat na sebe pro minimalizaci místa, které zabírá ve větším množství, například při prevozu do distribučních center nebo při skladování. [25]

Dělitelnost

Měna musí být rozdělitelná na menší částí, aby byly možné uskutečnit transakce všeho druhu. Tím však není myšleno fyzicky rozdělitelné, ale vytvoření v rámci jedné měny dostatečně podkategorií reprezentujících menší hodnoty tak, aby jejich společným využitím bylo možné zaplatit jakoukoli přiřazenou cenu. Dobrým příkladem dělitelnosti je euro. Každé euro je rozdělitelné na sto centů. [25]

Jednotnost

Je zřejmé, že pokud by různé hodnoty měny vypadaly podobně, mohlo by dojít k záměně a omylům způsobeným z nedbalosti. Dokonce je nežádoucí, aby stejný typ hodnoty měl, až na výjimky přechodu jednoho typu na druhý, více verzí stejné hodnoty v oběhu současně. Měna by měla vypadat pro jednu hodnotu stejně, být jasně identifikovatelná a nezaměnitelná s jinou hodnotou. Například bankovka české storkoruny by měla být na první pohled identická s každou jinou bankovkou české storkoruny. [25]

Přijatelnost

Měna musí být přijatelná pro všechny strany v ekonomice. Je jedno do jakého obchodu se člověk rozhodne vydat, měl by mít jistotu, že měna, se kterou do daného obchodu jde, bude přijata. Pokud bychom hledali ekvivalent v barteru, jednalo by se o situaci, kdy by obchodníci museli přijmou každé jim nabízené zboží, což samozřejmě pro tento systém není realistické. [25]

Omezená nabídka

Peníze by měly být k dispozici v omezeném množství a jejich vydávání by mělo být přísně regulováno. Přebytek měny totiž vede ke ztrátě kupní síly této měny a pokud by bylo možné jednoduše získat další měnu pro kohokoli v ekonomice bez jakékoli regulace, kupní síla měny by jistě za chvíli byla na nule. Za tímto účelem v česku může měnu vydávat pouze ČNB, měna je opatřena hned několika ochrannými prvky, které zamezují její padělání. Jsou jimi například vodoznak, bezpečnostní proužek, hologram, speciální barvy nebo tiskové techniky. [25, 27]

4.2.3 Problematika finanční gramotnosti

V každodenním životě se osoby setkávají s penězi a výměnou peněz za určité potřeby či zboží. Finanční gramotnost je proto pro každého člověka nezbytnou součástí jejich života. Ne každý však této schopnosti plně rozumí, a tak je nutné si ji vysvětlit. Finanční gramotnost je soubor lidských znalostí, instinktů a dovedností zaměřených na peníze, finance a jejich správu. Měly by vést k uspokojení základních lidských potřeb, jako například zajištění dobrého života rodiny a přátel nebo volnost rozhodnutí.

Podle článku ČBA se až tři čtvrtiny Čechů domnívají, že mají dostavující finanční znalosti, což je ale diskutovatelné podle výsledků měření ČNB viz. kapitola 4.2.6. Více než polovina Čechů si věří s hospodařením rozpočtu domácnosti a 38 % si věří se spořením a tvorbou rezerv. Téměř čtvrtina Čechů si pak myslí, že ovládají ochranu peněz související s kyberbezpečností. U půjček se 21 % Čechů domnívá že dokážou dělat dobré rozhodnutí, a tak si umět vybrat výhodnou půjčku. A jenom 13 % Čechů si myslí, že má dostatečné porozumění investic a nástrojů s nimi spojenými. I tak ale 5 % Čechů uvedlo, že si vůbec nedůvěřuje ve finanční sféře, kde podle ČBA jde hlavně o lidi jen se základním vzděláním. Z těchto statistik je jasná jedna věc, a to že bychom se měli více zaměřit na finanční gramotnost, ale nejen pro školy, aby další generace měla lepší znalosti, ale i pro veřejnost, tak abychom docílili lepšího finančního rozhodování v celé České republice.

KDO BY SE MĚL PODÍLET NA FINANČNÍM VZDĚLÁVÁNÍ?		
	2023	2022
Stát prostřednictvím školního systému	67 %	70 %
Rodina	35 %	30 %
Banky	31 %	25 %
Česká národní banka či ministerstvo financí	25 %	20 %
Úřad práce	9 %	N/A
Zaměstnavatel	9 %	N/A
Neziskové organizace	7 %	6 %
Kluby a spolky	5 %	5 %
Nevím	4 %	5 %

*Možnost více odpovědí

Obr. 2 Odpovědnost za finanční vzdělávání (2023) [28]

A co vzdělávání v České republice? Podle článku ČBA o finanční gramotnosti je čtvrtina Čechů přesvědčena, že finanční znalosti získávají převážně z vlastních zkušeností. V článku je zdůrazněno, kdo by se měl podle dotazovaných podílet na finančním vzdělání, viz. Obr. 2. Podle článku si 67 % Čechů myslí, že na finanční gramotnosti by se měl podílet stát, což nemůže být překvapivé. Mnoho lidí věří, že školní systém má připravit lidi do života a tím pádem na něj spadá i úkon představení finanční gramotnosti. Zajímavé však je, že z roku 2022 do roku 2023 se tato hodnota snížila o 3 %. Dalším zajímavým zjištěním je, že o 5 % více Čechů, opět v roce 2023 oproti roku 2022, si myslí, že by se měla podílet na studiu finanční gramotnosti rodina. Můžeme si z Obr. 2 také povšimnout procentuálního navýšení u bank, ČNB či Ministerstva financí. Z výsledků zkoumání by bylo možné konstatovat, že alespoň v

ohledu finanční gramotnosti se lidé chtějí méně spoléhat na školství, které připravuje mladé lidi do budoucna, a více zapojit ostatní zdroje vzdělání, které jsou více dostupné v každém věku. Optimistickým pohledem by bylo konstatování, že lidé si začali více uvědomovat vlastní nedostatky v ohledu finanční gramotnosti a chtějí tuto skutečnost napravit. Pesimistický pohled by naopak mohl být, že lidé ztrácejí důvěru ve školství, považují ho za zastaralé a nedostatečné pro požadavky moderní doby, a tak přemýšlí o alternativních možnostech pro získání potřebných znalostí v ohledu finanční gramotnosti. [28]

4.2.4 Hlavní části finanční gramotnosti

Finanční gramotnost je schopnost rozumět a efektivně využívat různé finanční dovednosti, včetně osobního finančního řízení, rozpočtování a investování. Lidé se silnou finanční gramotností jsou ti, jež vlastní dovednosti, které jim umožňují činit chytrá rozhodnutí se svými penězi. Finančně gramotný člověk je schopen sestavit a spravovat rodinný rozpočet, vyznat se ve výnosnosti půjček a investic, uvědomuje si jejich výhody či nevýhody a zároveň se vyzná v systému daní a jak je tímto systémem ovlivňován. Z popsaných vlastností je jasné, že lidé splňující tyto vlastnosti v naší společnosti jasně existují, kde bychom však očekávali většinu, těchto lidí je spíše méně. Mnoho lidí totiž termín finanční gramotnost ani nezná. A pokud člověk neví, že něco existuje, také neví, že se to může naučit. [29–31]

Za účelem pochopení finanční gramotnosti je nutné si představit základní principy, kterými jsou [28]:

- Hospodaření a rozpočet
- Spoření a tvorba rezerv
- Ochrana peněz a kybernetická bezpečnost
- Úvěry a půjčky
- Investování
- Daně

Hospodaření a rozpočet

Jak již bylo zmíněno dříve, asi nejvíce si lidé v ohledu finanční gramotnosti věří ve stanovení rozpočtu a hospodaření s penězi. To jasně plyne z potřeb života. Již děti se učí hospodařit s penězi v rámci kapesného a stanovení rozpočtu provádí téměř každá domácnost. Pro optimální využití těchto schopností je však nutné zasadit je do širšího kontextu. Aby byly využity naplno, je důležité porozumět, jak správně určovat své příjmy, zaznamenávat veškeré výdaje, vybírat správné investice a kdy je vhodná chvíle si sjednat půjčky a jak je splácet. Je důležité udržovat rozpočet v rovnováze, ale lepší je mít přebytek v pomyslné kolonce příjmů, což nazýváme pozitivním rozpočtem. Celkově by měl být rozpočet sestaven tak, aby se z něj daly platit veškeré závazky, počítalo se s určitým procentem příjmů na spoření a investice a zbylo dostatek peněz na rozumné žití.[31]

Spoření a tvorba rezerv

Jak již bylo zmíněno u rozpočtu, část příjmů by měla být vyhrazena pro tvorbu rezerv. Je nemožné předvídat zranění, náhlé změny ekonomické situace nebo nehody. Přesně z těchto důvodů se doporučuje mít finanční rezervu, která dovolí tyto neklidné období života překonat bez velkých problémů. Existují například doporučení mít na bankovním účtu až šestinásobek běžného platu pro případy problémů s prací a možnosti najít jinou práci se stejným nebo větším platem. Spoření peněz jde rozdělit do dvou druhů a to krátkodobé, které umožňuje zaplatit nečekané výdaje, a dlouhodobé, které si lidé zřizují hlavně pro splnění svých velkých cílů. Doporučuje se také spoření do důchodu, jelikož již teď mnozí vidí problémy s důchodovým zabezpečením občanů ze strany státu. Každý člověk by se měl tedy zamyslet, jaké problémy by ho mohly v budoucnu potkat a zda je na ně připraven. A pokud nalezne slabé místo, bylo by dobré to napravit. [32]

Ochrana peněz a kybernetická bezpečnost

Kybernetická bezpečnost je samostatné téma, které je velice rozsáhlé a náročné. Pro tuto práci je důležité si alespoň představit ty nejznámější podvody a hrozby pro finance rodin. Mezi nejznámější hrozby patří phishing, vishing a smishing. Phishing je kybernetický útok v podobě podvodného emailu, kde se útočník snaží vydávat za

známou společnost či úřad a získat tak osobní údaje oběti. U emailů je důležité být obezřetný, a to nejen při odpovídání ale i u posílaných odkazů, protože ty pak mohou na počítač oběti nainstalovat virus nebo vézt na podvodné stránky. Vishing je útok přes telefonní hovor, kdy se útočník opět vydává za někoho, kým není. Je to tedy obdoba phishingu. Celkem často se útočník vydává například za personál banky a snaží se získat z oběti údaje o jeho bankovním účtu, heslu k internetovému bankovníctví nebo pinu platební karty. Smishing je opět podobný typ útoku, tentokrát přes SMS správy. Útočník zasílá zprávy napodobující banky nebo státní instituce a snaží se oběť přesvědčit, aby poslala své osobní informace. U všech těchto útoků je podstatné zachovat klid a zamyslet se, zda jde vážně o tu určitou banku či instituci. Pokud si člověk není jistý, je dobré se spojit s bankou či institucí přes jejich telefonní číslo, či osobně na pobočce. V případech již jakékoli nejistoty je důležité nikdy neklikat na přiložené odkazy ale radši je znovu vyhledat na internetu. [33, 34]

Úvěry a půjčky

Lze očekávat, že alespoň jednou za život si každý člověk bude potřebovat půjčit peníze. Ať už se jedná jen o malou půjčku od rodiny nebo velkou půjčku na bydlení, je dobré znát alespoň základy o půjčkách, aby bylo možné dělat dobrá rozhodnutí. U půjčky bývají rozhodující úrokové sazby, druh úročení, roční procentní sazba nákladů dále RPSN, časová hodnota peněz, doba splatnosti a struktura dluhu. Jelikož to nemusí být termíny známe pro každého, je dobré si je vysvětlit. [31]

Úroková sazba je prakticky cena, kterou klienti zaplatí za půjčené peníze navíc. U úrokových sazeb je nutné si dát pozor na druh úročení, kde jde buď o jednoduché, složité nebo smíšené úročení. U jednoduchého úročení jde o úroky, které se ale už dále neúročí, to je použito nejčastěji u krátkodobých půjček. U složitého úročení se úrok stále úročí, tato forma se v porovnání s jednoduchým úročením může velice prodražit. U smíšeného úročení se jedná o kombinaci jednoduchého a složitého úročení. [35]

Úroková sazba ale není nejdůležitější při výběru půjčky, důležitější je se podívat na RPSN. Tato sazba nejlépe ukazuje cenu, jelikož jsou v ní zakomponovány všechny poplatky, úroky a další náklady na poskytnutí půjčky. [35]

Tohle vše ovlivňuje časová hodnota peněz, což je koncept, podle kterého je výhodnější získat určitou částku dnes než stejnou částku v budoucnu. Příkladem je situace, kdy Adam půjčil Janovi 10 000 Kč. Jan se mu pak ozve, že Adamovi může vrátit peníze dnes pokud za ním zajede, anebo za rok až se vrátí z pracovní cesty. Podle konceptu časové hodnoty peněz by si tak Adam měl stavit za Janem dnes a vložil částku na spořicí účet s vysokým úrokem. Je pak možné že částku Adam ještě zhodnotí, než kdyby čekal rok na stejnou částku od Jana. [36]

Důležitým termínem je i doba splatnosti, která znamená dobu, do kdy je dohodnuto půjčku splatit. Doba se odvíjí od půjčené částky a velikosti měsíčních splátek půjčky. Na závěr je nutné vysvětlit strukturu dluhu. Dluh se běžně skládá ze dvou částí, a to jistiny a příslušenství. Jistina je jednodušeji vysvětlená jako částka, kterou si dlužník půjčil a musí vrátit. Příslušenství dluhu představuje soubor úroků a poplatků za půjčku. [37]

Investování

Nepostradatelnou součástí finanční gramotnosti je znalost investičních produktů a jejich složek. Základní znalosti, které je důležité vědět při investování jsou úrokové sazby, investiční nástroje, ceny a jejich změny, diverzifikace, mírnění rizika a indexy. [31]

Úrokové sazby již byly vysvětleny v předchozím textu, jsou zde však nové termíny, které si také zaslouží vysvětlení.

Investiční nástroje jsou základem investování. Mezi investiční nástroje patří akcie, dluhopisy, podílové fondy, komodity, burzovně obchodovatelné fondy, dále ETF, a kryptoměny. Je důležité si nástroje vysvětlit.

Při nákupu akcií jde o nákup části společnosti, tedy při jejich nákupu dostává nakupující právo na část zisku neboli dividendu, právo účastnit se valné hromady a právo na likvidační zůstatek. Akcie mohou být drženy jak dlouhodobě, tak krátkodobě. Dluhopisy používají firmy na půjčování peněz a při jejich koupi se vám vrátí kupní cena a úrok z dluhu. Podílové fondy slouží jako dobrý začátek pro podnikatele. Peníze můžou lidé vložit do fondů a dále se o ně nemusí starat. Fondy ale mohou být nestabilní a nemá nad nimi investor žádnou kontrolu. Komodity se rozdělují na drahé kovy, jako zlato a stříbro, a ostatní komodity, například pšenice, ropa, káva či

kakao. ETF jsou možností, jak mít peníze pod kontrolou ale i být opatrný. Jde o nástroj, kde si můžete přímo vybrat určitý fond, například balíček 30 různých akcií. ETF se nakupují přes brokera a jsou u něj minimální poplatky. O kryptoměnách byla zmínka už v 4.2.1, ale je dobré si o nic říci i v kontextu investice. Jde o digitální měnu založenou na jejím nedostatku a limitovaném množství. Jako investiční nástroj má tak velký potenciál zhodnocení, které však jde ruku v ruce s rizikem.[38]

Diverzifikace slouží k snížení rizik s investováním. Jde o princip investování svých finančních prostředků do různých tipů investičních nástrojů. [38]

Indexy napovídají investorům, jak se v čase celý trh vyvíjí. Za pomocí indexů je možné sledovat, jakou má trh tendenci. Zda je trh klesající, kde celková hodnota investic klesá, či rostoucí, kde celková hodnota jde nahoru.[39]

Daně

Každého občana ovlivňují daně, a je tak rozhodně důležité porozumět typům daní a jak působí na finance. [31] V České republice jsou dvě základní kategorie daní. Jsou to daně přímé a daně nepřímé. Daně přímé, jak již z názvu vypovídá, jsou daně, které přímo ovlivňují fyzickou nebo právnickou osobu. Jedná se tedy například o daň z příjmů, daň z nemovitostí nebo i silniční daň. Naopak daně nepřímé ovlivňují většinou spotřebované zboží, jsou proto také známé jako daně ze spotřeby. Můžeme do této kategorie zahrnout daň z přidané hodnoty, která je běžně známá pod zkratkou DPH, nebo spotřební daně, například na tabákové výrobky nebo alkohol. [40]

4.2.5 Význam finanční gramotnosti

Na finančním trhu je neustálá změna produktů a služeb, které si spotřebitel může vybrat. Sledování všech těchto změn je skoro nemožné i pro profesionály a zcela nemožné bez základních znalostí finančních možností na trhu. Stejně jako trh se mění i jeho legislativa a státní politika okolo něj. Aby bylo možné si udělat nezávislý výběr banky, pojištění či změny životního stylu, musíte vědět, jak se správně rozhodnout a být finančně vzdělaní v těchto ohledech. Finanční gramotnost nám pomáhá v nedělení chyb v půjčkách, přípravě na mimořádné události, pomáhání lidem dosažení jejich cílů a zvyšování důvěry v rozhodnutích o penězích. Potřeba finanční gramotnosti je bezpochyby použitelná v každodenním životě. Lidé by měli vědět a chápat,

co se děje s cenami zboží, z jakých důvodů se jejich cena zdražuje, či určit, jak se na trhu daří jejich oblíbeným produktům a co pro ně lze čekat do budoucna. Lidé se ale peněz bohužel bojí, jsou pro ně stresující a matoucí. Hodně lidí tak žije životem od platu k platu. [41]

Potřebu podpory je nutné řešit i u nezaměstnaných nebo sociálně slabých.

Pokud má člověk přebytek, je mnohem jednodušší dělat malé chyby s financemi. Jakmile je však financí málo, je nezbytné s nimi umět zacházet a chápat metodiky šetření a úspor. Je dobré také podporovat vzdělání už na základních a středních školách. Znalosti ohledně finanční gramotnosti budou těmto mladým lidem sloužit celý život. To však neznamená, že není dobré podporovat získání těchto znalostí i u starších generací, naopak. Znalosti finanční gramotnosti se vyplatí v každém věku, bylo by však skvělé, kdyby byly lépe dostupné už od začátku. [29, 41]

4.2.6 Měření finanční gramotnosti

V České republice je měření finanční gramotnosti obyvatelstva prováděno Ministerstvem financí. Výzkum vychází z otázek mezinárodního výzkumu OECD, ale Ministerstvo financí přidává i další otázky, které jsou zaměřené na specifické oblasti českého finančního trhu. Měření také provádí Česká bankovní asociace a sestavuje tím Index finanční gramotnosti ČBA, viz Tab. 2. Podle této tabulky se dá vyčíst, že celková vzdělanost zletilých občanů v České republice postupně rostla od 2016 do roku 2021, kdy vzdělanost náhle klesla o 6 stupňů. V následujícím roce 2022 gramotnost vzrostla o 1 stupeň, avšak v dalším roce, tedy v roce 2023, finanční gramotnost stagnovala. [28, 42]

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Index (v %)	54	55	56	57	61	55	56	56

Tab. 2 Index finanční gramotnosti v čase [28]

U průzkumu OECD jsou brány otázky z dobrých praktik ostatních dotazníků na finanční gramotnost. Zásadní otázky v dotazníku jsou zaměřeny na finanční znalosti, chování na trhu a vlastnosti spojené s různými aspekty finanční gramotnosti jako například rozpočtování a řízení peněz, dlouhodobé finanční plány a výběr

finančních produktů. Aby byla tato data dobře statisticky zpracovatelná, jsou v dotaznících také pokládány otázky o socio-demografických detailech jako je věk, pohlaví nebo příjem.[43] OECD dotazník byl použit v 14 zemích světa a OECD po zpracování dotazníků vydává odborný článek o finanční gramotnosti. Výsledky z tohoto článku jsou ukázány na Obr. 3. V tabulce vidíme finanční gramotnost v roce 2020 v České republice s celkovým skóre 13.0, což je rovné průměru. V porovnání s našimi sousedy však toto číslo nevypadá tak dobře. Nejbližší se blížíme Polsku, jehož skóre je 13.1. Německo má oproti nám skóre vyšší o 0.9 bodů a Rakousko dokonce o 1.4 bodů. Sloupcem Knowledge je myšleno povědomí o financích, a to je podle OECD 2018 Toolkitu měřeno odpověďmi na sedm otázek. Sloupec behavior představuje finanční chování jako například sestavování rozpočtu, aktivní tvorbu rezerv, výběry produktů a stanovení a uskutečnění cílů. Posledním sloupcem je attitude, což je postoj k financím měřený třemi otázkami na toto téma. [44]

In alphabetical order

	Number of participants	Financial Literacy Score	Knowledge	Behaviour	Attitude
Austria	1418	14.4	5.3	6.0	3.1
Bulgaria	1047	12.3	4.1	5.3	2.9
Colombia	1200	11.2	3.8	4.8	2.6
Croatia	1079	12.3	4.5	5.0	2.8
Czech Republic	1003	13.0	4.5	5.3	3.1
Estonia	1005	13.3	4.9	5.3	3.1
Georgia	1056	12.1	4.5	5.1	2.5
Germany	1003	13.9	5.2	5.7	3.1
Hong Kong, China	1002	14.8	6.2	5.8	2.9
Hungary	1001	12.3	4.6	4.5	3.3
Indonesia	1000	13.3	3.7	6.3	3.3
Italy	2036	11.1	3.9	4.2	3.0
Korea	2400	13.0	4.6	5.4	3.1
Malaysia	2818	12.5	3.7	6.1	2.7
Moldova	1074	12.6	4.0	5.5	3.1
Montenegro	1030	11.5	4.1	4.7	2.6
Peru	1205	12.1	4.1	5.1	2.9
Poland	1000	13.1	5.0	5.5	2.6
Portugal	1480	13.1	4.0	5.9	3.2
North Macedonia	1076	11.8	3.9	5.1	2.8
Romania	1060	11.2	3.5	5.0	2.7
Russia	83478	12.5	4.8	4.9	2.8
Slovenia	1019	14.7	4.8	6.3	3.6
France *	2155		4.8		
Malta **	1013	10.3	2.2	5.2	2.8
Thailand ***	11129		3.9		3.9
Average ^		12.7	4.4	5.3	3.0
Average (OECD-12) ^^		13.0	4.6	5.3	3.1

Notes: Peru, attitude score - one of the three statements included in the financial attitude score for Peru uses different wording to assess long term attitude to money.

* France has gathered data only for financial knowledge in this round of data collection.

**Malta asked only 4 knowledge questions and 7 behaviour ones, so overall, knowledge and behaviour scores are not comparable. These scores are not comparable given that the Malta survey was carried out in between OECD's 2016 and 2018 survey cycles, hence the Malta survey research instrument was designed on a draft OECD questionnaire, which was not yet finalised. The next Malta survey is planned to sync with OECD's next survey cycle.

** Thailand has used the 2015 OECD Toolkit and the behaviour score is thus not comparable.

^ excludes France, Malta and Thailand

^^ OECD-12 refers to the average for OECD member countries, only when France is included in the data; otherwise the OECD member countries' average is referred to as OECD-11. The OECD member countries in the sample are: Austria, Colombia, Czech Republic, Estonia, France, Germany, Hungary, Italy, Korea, Poland, Portugal and Slovenia.

Obr. 3 Průzkum OECD finanční gramotnosti u dospělých 2020 [45]

5 Identifikace a analýza podpory finanční gramotnosti

5.1 Kritéria hodnocení

Před začátkem porovnávání podpory bank je důležité si upřesnit kritéria hodnocení. Kritéria se soustředí na stránky z pohledu kvality vzhledu, přehlednosti, funkčnosti a celkové kvality viz. Tab. 3. Pro hodnocení práce je, ale také důležité zhodnotit hlavní témata finanční gramotnosti, jak je možné vidět v tabulce Tab. 3. Kritéria se také zaměřují na složitější pojmy ve finanční gramotnosti, které byly inspirovány z měření gramotnosti ČBA.

Hodnocení je inspirované Likertovou škálou, což je škála o pěti nebo sedmi bodech, která umožňuje dotazujícím zvolit, jak moc souhlasí či nesouhlasí s danou otázkou. Likertova škála také může měřit častost, kvalitu, důležitost a pravděpodobnost.

Je důležité poznamenat, že hodnocení práce je subjektivní. Celkové hodnocení je počítáno z bodů, které jsou uvedeny v tabulce. [46]

Hodnocení		5	4	3	2	1	0
Vzhled		Výborný	Dobry	Uspokojitelný	Špatný	Velmi špatný	Žádný
Přehlednost		Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Funkčnost	Počítač	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
	Telefon	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Testy znalostí	Kvalita	Výborné	Dobré	Uspokojitelné	Špatné	Velmi špatné	Žádné

Zabývá se tématy	Hospodaření a rozpočet	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Spoření a tvorba rezerv	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Ochrana peněz a kybernetická bezpečnost	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Úvěry a půjčky	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Investování	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Daně	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec

		1	0
Zabývá se i složitějšími pojmy	anuitní úvěry	Ano	Ne
	výhodnost úvěrů	Ano	Ne
	"peer to peer" půjčky	Ano	Ne
	RPSN	Ano	Ne

Celkové hodnocení	
--------------------------	--

Tab. 3 Parametry zkoumání

5.2 Vybrané programy bankovní podpory

Velmi důležitým prvkem této práce je výběr programů podpory finanční gramotnosti. Za účelem reprezentování celého spektra bank je nutné vybrat zástupce programů z velkých, středních i malých obchodních bank. Zařazeny jsou tedy 2 podpory od velkých obchodních bank a 2 podpory od středních obchodních bank. U malých bank bohužel nebyla nalezena žádná podpora, ale i tak jsou malé banky reprezentovány podporou ČBA, kterou většina těchto bank podporuje. Dále na porovnání s obchodními bankami byla zařazena podpora od ČNB. Tento výběr proběhl mezi rokem 2023 a začátkem roku 2024. Prvotním kritériem výběru bylo vybrat programy pro občany nad 18 let. Dalším kritériem výběru byla dostupnost. Pokud je obtížné program najít nebo program neexistuje je samozřejmé, že nemůže být zařazen. Finálním kritériem byla forma programu. V práci jsou zařazeny programy jen formou webových stránek, ostatní možnosti prezentace podpory jako videa, přednášky nebo výstavy nebyly v práci zařazeny. Programy, které tato kritéria splnily jsou:

- *Průvodce podnikáním od ČSOB*
- *Finanční zdraví do České spořitelny*
- *Rozumíme penězům od Moneta money bank*
- *Studentbroker od Fio banky*
- *Peníze na útěku od ČNB*
- *Finanční gramotnost od ČBA.*

5.3 Porovnání obchodních bank a jejich podpory

5.3.1 Průvodce podnikáním od ČSOB

Stránky *Průvodce podnikáním* jsou poskytovány bankou ČSOB a nabízí, jak jejich jméno napovídá, pomoc podnikatelům a také různé materiály potřebné k podnikání. Na stránkách lze najít, jak si založit živnost či podnik, aktuální daně a legislativy týkající se živností a společností. Také je zde desatero rad, které upozorňují na skutečnosti, na které by si měl začínající podnikatel dát pozor. Existuje i možnost stáhnout si zde dokumenty pro úřady i pro podnikání. Příklady těchto dokumentů jsou například faktury pro plátce a neplátce DPH, daňový kalendář nebo vzor pracovní smlouvy pro aktuální rok. [47]

Vzhled stránek působí minimalisticky, ale nijak neupoutává pozornost čtenáře. Přehlednost stránek na první pohled připadá trochu chaotická, ale po prozkoumání podtémat se čtenář dokáže zorientovat. Na počítači nebyly žádné problémy se zobrazením stránek ani stahováním dokumentů, ale na mobilním telefonu stránky chvíli trvají, než se načtou a při čtení textu není ideální horní navigace a dolní upozornění o možnosti přihlášení k novinkám o podnikání.

O tématech finanční gramotnosti kromě téma daní nejsou žádné informace.

Hodnocení		5	4	3	2	1	0
Vzhled		Výborný	Dobry	Uspokojitelný	Špatný	Velmi špatný	Žádný
Přehlednost		Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Funkčnost	Počítač	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
	Telefon	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Testy znalostí	Kvalita	Výborné	Dobré	Uspokojitelné	Špatné	Velmi špatné	Žádné

Zabývá se tématy	Hospodaření a rozpočet	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Spoření a tvorba rezerv	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Ochrana peněz a kybernetická bezpečnost	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Úvěry a půjčky	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Investování	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Daně	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec

		1	0
Zabývá se i složitějšími pojmy	anuitní úvěry	Ano	Ne
	výhodnost úvěrů	Ano	Ne
	"peer to peer" půjčky	Ano	Ne
	RPSN	Ano	Ne

Celkové hodnocení	19
--------------------------	-----------

Celkové hodnocení vyšlo na 19 bodů. Z toho je jasné, že tyto stránky nejsou vhodné pro studium finanční gramotnosti, ale to není jejich zaměření. V textu slouží jako porovnání s ostatními příklady.

5.3.2 Finanční zdraví od České spořitelny

Stránky *finanční zdraví* jsou vedená Českou spořitelnou a jsou zaměřená primárně na finanční zdraví člověka. Na stránkách jsou informace o půjčkách, splátkách, bydlení, rozpočtu a řešení budoucnosti. V tématech, které stránky nabízí, je možné najít textové články, videa a různé kvízy. Na stránkách je i možné si otestovat finanční zdraví a uživatel má přístup k různým kalkulačkám jako např. kalkulačka rozpočtu. Články jsou pomocí nadpisů velice dobře rozděleny na diskrétní části.

Stránky *finanční zdraví* na první pohled zaujmou, působí uspořádaně a obsahují i obrázky, které ale slouží k textu jen jako vizuální podporou a na estetiku. Text je uspořádaný do odstavců a jsou v něm zvýrazněna důležitá slova. Bohužel je někdy nutné u článků text rozkliknout tlačítkem „To mě zajímá“, což negativně ovlivňuje plynulost čtení textů. Na mobilním telefonu načítání stránek chvíli trvá, ale fungují v pořádku a text článků není ničím překrývaný. Testy nejsou na znalosti o finanční gramotnosti, ale spíše na zjištění svého finančního zdraví.

Rozbor témat finanční gramotnosti dopadl takto:

U tématu Hospodaření a rozpočet rozebírá příjmy a výdaje, rady na sepsání rozpočtu i radí při nepravidelných příjmech a rozdělení rozpočtu. U tématu spoření a tvorby rezerv se věnuje hlavně rezervám a to, jak je tvořit, jejich využití a radí i na jak dlouho si rezervu tvořit. K tématu ochrana radí u využití online plateb, poznání podvodníka i upozorňuje na zlodějské aplikace a falešné bankéře. U téma úvěrů upozorňuje na bonitu, jak si vybrat nejlevnější a nejlepší půjčku a co dělat při nemožnosti splácet své půjčky. U téma investování vysvětluje začátky investování, rizika a základní investiční nástroje. Stránky probírají téma daní poměrně dopodrobna, protože jsou na stránkách k nalezení hlavně články o dani z příjmů a také jak ušetřit na daních.

Hodnocení		5	4	3	2	1	0
Vzhled		Výborný	Dobry	Uspokojitelný	Špatný	Velmi špatný	Žádný
Přehlednost		Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Funkčnost	Počítač	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
	Telefon	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Testy znalostí	Kvalita	Výborné	Dobré	Uspokojitelné	Špatné	Velmi špatné	Žádné

Zabývá se tématy	Hospodaření a rozpočet	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Spoření a tvorba rezerv	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Ochrana peněz a kybernetická bezpečnost	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Úvěry a půjčky	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Investování	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Daně	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec

		1	0
Zabývá se i složitějšími pojmy	anuitní úvěry	Ano	Ne
	výhodnost úvěrů	Ano	Ne
	"peer to peer" půjčky	Ano	Ne
	RPSN	Ano	Ne

Celkové hodnocení	48
--------------------------	-----------

Celkem hodnocení vyšlo na 48 bodů. Jde tedy o velice dobrou podporu finanční gramotnosti.

5.3.3 Rozumíme penězům od Moneta money bank

Rozumíme penězům je podpora finanční gramotnosti od Moneta money bank.

Jedná se o webovou stránku se zaměřením primárně na materiály finanční gramotnosti pro učitele základních a středních škol. Stránky poskytují i možnost testu finanční gramotnosti. [48]

Stránky *Rozumíme penězům* jsou na první pohled přehledné, ale při bližším pohledu jsou přeplněné. Vzhled je minimalistický a nijak čtenáře neoslovuje. Články jsou chaoticky uspořádané, což znamená že mezi články o finanční gramotnosti jsou zařazené materiály pro učitele a naopak. Text je rozdělen do odstavců a jsou vyznačena důležitá slova. Stránky fungují v pořádku, některé se sice déle načítají, ale i tak nejsou na počítači žádné větší potíže. U testů znalostí požadují pro přístup jméno, příjmení, PSČ a věk uživatele což je poměrně zvláštní.

Rozbor témat finanční gramotnosti dopadl takto:

Tématem hospodaření se zabývá dobře, dají se na stránkách najít informace o finančním plánu a je možnost stáhnout si rozpočet v excelové tabulce. U téma spoření popisují stránky legislativní změny. Více než spoření stránky doporučují investice. O rezervách se články zmiňují, ale jenom povrchově. O ochraně a bezpečnosti se zmiňuje jen o falešných finančních poradcích a podvodnících. U tématu úvěry a půjčky prozkoumává hypotéky, exekuce i úrokové sazby. Překvapivě o investicích mají stránky hodně informací. Zahrnují informace o akcích, dluhopisech, informace o investicích do zlata. Stránky obsahují i článek o diverzifikaci svého portfolia investic. O problematice daní nemá moc článků, hlavně najdete články o spotřební dani a dani z nemovitostí. Ostatní články o daních jsou zastaralé a možnost je najít je jen přes funkci vyhledávání.

Hodnocení		5	4	3	2	1	0
Vzhled		Výborný	Dobry	Uspokojitelny	Špatný	Velmi špatný	Žádný
Přehlednost		Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Funkčnost	Počítač	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
	Telefon	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Testy znalostí	Kvalita	Výborné	Dobré	Uspokojitelné	Špatné	Velmi špatné	Žádné

Zabývá se tématy	Hospodaření a rozpočet	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Spoření a tvorba rezerv	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Ochrana peněz a kybernetická bezpečnost	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Úvěry a půjčky	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Investování	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Daně	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec

		1	0
Zabývá se i složitějšími pojmy	anuitní úvěry	Ano	Ne
	výhodnost úvěrů	Ano	Ne
	"peer to peer" půjčky	Ano	Ne
	RPSN	Ano	Ne

Celkové hodnocení	41
--------------------------	-----------

Celkové hodnocení parametrů vyšlo na 41 bodů. I přes velký počet bodů, ale není ideální na studium finanční gramotnosti, díky svému tragickému vzhledu a přehlednosti stránek.

5.3.4 Studentbroker od Fio banky

Studentbroker je poskytován Fio bankou a je určen hlavně pro studenty vysokých škol ekonomických oborů. Student na začátku programu dostane jeden milion virtuálních Kč, které může investovat do českých a zahraničních akcií. V druhém kroku programu dostane student 50 tisíc USD, které může investovat do amerických futures, což je nástroj, pomocí něj investoři mohou odhadovat budoucí hodnotu například zlata nebo ropy. [49]

Z grafického pohledu vypadá aplikace zastarale, ale určitě splňuje účel možnosti investovat a učit se o investicích bez žádného rizika. Student nebude vědět, jak používat aplikaci na poprvé, ale časem se určitě dá naučit díky příručce, kterou má student k dispozici. *Studentbroker* funguje na PC v pořádku, je lehké si dát příkaz na nákup akcií a stránky se načítají rychle. Na mobilu se bohužel stránky různě posouvají, když uživatel naviguje přes hlavní lištu a stránky nejsou na mobil přizpůsobené, takže si uživatel musí stránky přiblížit, aby viděl malé názvy.

Z pohledu témat se zaměřuje jen na téma investice, uživatel si může vyzkoušet nákup a prodej na burze. Může vidět aktuální ceny akcií i jak se ceny vyvíjely časem. Uživatel tak může reagovat na tyto vývoje a udělat tak profit ze svých nákupů a prodejů.

Hodnocení		5	4	3	2	1	0
Vzhled		Výborný	Dobry	Uspokojitelný	Špatný	Velmi špatný	Žádný
Přehlednost		Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Funkčnost	Počítač	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
	Telefon	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Testy znalostí	Kvalita	Výborné	Dobré	Uspokojitelné	Špatné	Velmi špatné	Žádné

Zabývá se tématy	Hospodaření a rozpočet	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Spoření a tvorba rezerv	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Ochrana peněz a kybernetická bezpečnost	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Úvěry a půjčky	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Investování	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Daně	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec

		1	0
Zabývá se i složitějšími pojmy	anuitní úvěry	Ano	Ne
	výhodnost úvěrů	Ano	Ne
	"peer to peer" půjčky	Ano	Ne
	RPSN	Ano	Ne

Celkové hodnocení	19
--------------------------	-----------

Celkové hodnocení vyšlo na 19 bodů. Celkově má program dobrý koncept a dokáže studentům ukázat stranu investora. Určitě je i pro studenty zajímavé si fiktivně zkusit obchodovat podle reálných cen.

5.3.5 Peníze na útěku od ČNB

Projekt je poskytován ČNB a je primárně strukturován na pomoc mladým lidem s jejich financemi. Na stránkách projektu jsou informace o finančních produktech, životních situacích a podvodech.

Stránky umožňují sestavit si vlastní rozpočet a otestovat si znalosti o finanční gramotnosti. [50]

Stránky hned na první pohled upoutávají svojí jednoduchou grafikou a obrázky, které souvisí s tématy. Stránky jsou hezky rozdělené do kategorií a je jednoduché vše rychle díky horní liště najít. Jak na počítači, tak na mobilu fungují bez problémů. Načítají se rychle a nejsou na nich žádné problémy s načítáním obrázků.

Rozbor témat finanční gramotnosti dopadl takto:

Téma hospodaření probírá v různých článcích o životních situacích, ať už jde o důchod, rodinu, auto či bydlení. Na stránkách je možné si sestavit vlastní rozpočet podle detailního tutoriálu. U tématu spoření a tvorby rezerv radí držet v rezervě velikost jednoho měsíčního platu. U tématu ochrana a kyberbezpečnost důkladně píše o podvodech ve finanční sféře, kde hlavně upozorňuje na phishing a vishing. U tématu úvěry a půjčky dává důraz na správné půjčování a odhalování nejlevnějšího úroku. O tématu investice na stránkách není moc informací. Téma je totiž spojeno s tématem spoření, kde stručně popisuje akcie, dluhopisy a fondy na volném trhu. O tématu daně stránky píšou většinou v kontextu s tématy, se kterými mohou být daně spojovány jako například bydlení nebo auto. Samostatně o daních však stránky informace neposkytují.

Hodnocení		5	4	3	2	1	0
Vzhled		Výborný	Dobry	Uspokojitelny	Špatny	Velmi špatny	Žádný
Přehlednost		Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Funkčnost	Počítač	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
	Telefon	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Testy znalostí	Kvalita	Výborné	Dobré	Uspokojitelné	Špatné	Velmi špatné	Žádné

Zabývá se tématy	Hospodaření a rozpočet	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Spoření a tvorba rezerv	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Ochrana peněz a kybernetická bezpečnost	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Úvěry a půjčky	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Investování	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Daně	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec

		1	0
Zabývá se i složitějšími pojmy	anuitní úvěry	Ano	Ne
	výhodnost úvěrů	Ano	Ne
	"peer to peer" půjčky	Ano	Ne
	RPSN	Ano	Ne

Celkové hodnocení	50
--------------------------	-----------

Celkově stránky dosáhly 50 bodů. Je jasné že jde o kvalitní a dobrý zdroj informací spojených s finanční gramotností. U témat investování a daně je ale dobré přečíst si i jiné zdroje, základní informace o finanční gramotnosti jsou na stránkách k nalezení a dostatečně podrobně vysvětleny.

5.3.6 Finanční vzdělání od ČBA

Stránky *finanční vzdělání* je podpora prováděná ČBA. Stránky jsou rozděleny na finanční svět, peníze, životní situace a slovníček pojmů. Stránky byly založeny s cílem dát veřejnosti ucelený pohled na bankovníctví a průběh finančního trhu. [14]

Na první pohled působí stránky zajímavě a upoutávají pozornost čtenáře jak obrázky, tak i svým charakterem. Stránky jsou rozdělené na hlavní témata, které jsou dále rozděleny na svoje podkapitoly. Na přečtení podtémat se ale musí uživatel doklikat tlačítkem „zjistit více“ a nemůže tak plynule číst text, který ho zajímá. Stránky na počítači fungují v pořádku, ale na mobilním telefonu hned na první hlavní stránce nenabíhají některé obrázky spojené s hlavními tématy a nikde není k nalezení možnost vyhledávání i když na počítači tato možnost existuje. Testy znalostí stránky nemají, ale místo nich si uživatel může najít pracovní listy k jednotlivým tématům.

Rozbor témat finanční gramotnosti dopadl takto:

U tématu hospodaření mají stránky hodně informací, a to jak o rodinných financích, tak i o finančním plánu. K tématu spoření stránky doporučují krátkodobé spoření na spořicí účet nebo termínovaném vkladu. O tématu ochrana a kyberbezpečnost se stránky zmiňují, ale dávají pouze málo informací. U tématu úvěry a půjčky radí, jak si půjčit a na co si dávat pozor při větších půjčkách. U tématu investic radí, kde a jak začít investovat, informuje o možných produktech ale i o rizicích s nimi spojených. Téma daně jsou v programu spojeny hlavně s ostatními tématy a stránky je nikde neprobírají do hloubky jako vlastní téma. Nejvíce o nich mluví v kontextu zdanění příjmů z investic.

Hodnocení		5	4	3	2	1	0
Vzhled		Výborný	Dobry	Uspokojitelný	Špatný	Velmi špatný	Žádný
Přehlednost		Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Funkčnost	Počítač	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
	Telefon	Výborná	Dobrá	Uspokojitelná	Špatná	Velmi špatná	Žádná
Testy znalostí	Kvalita	Výborné	Dobré	Uspokojitelné	Špatné	Velmi špatné	Žádné

Zabývá se tématy	Hospodaření a rozpočet	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Spoření a tvorba rezerv	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Ochrana peněz a kybernetická bezpečnost	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Úvěry a půjčky	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Investování	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec
	Daně	Výborně	Dobře	Uspokojitelně	Špatně	Velmi špatně	Vůbec

		1	0
Zabývá se i složitějšími pojmy	anuitní úvěry	Ano	Ne
	výhodnost úvěrů	Ano	Ne
	"peer to peer" půjčky	Ano	Ne
	RPSN	Ano	Ne

Celkové hodnocení	44
--------------------------	-----------

Celkově stránky dosáhly na 44 bodů. Stránky jsou dobrým začátkem do finanční gramotnosti a obsahují dostatek informací pro běžného člověka.

6 Shrnutí výsledků

V praktické práci bylo srovnáno 6 programů bank zaměřených na podporu finanční gramotnosti. Celkové hodnocení programů je vidět v Tab. 4. Nejvíce bodů dostaly stránky *Peníze na útěku* s 50 body. Tyto stránky jsou vhodné pro samostudium základů finanční gramotnosti ale i prohloubení stávajících znalostí. Druhé místo získaly stránky *Finanční zdraví* s 48 body. Třetí byly stránky *Finanční vzdělání* s 44. Nejméně bodů získaly programy *Studentbroker* a *Průvodce podnikáním*. To není překvapivý výsledek, naopak to potvrzuje očekávání, protože tyto programy se specializují na jiné odvětví financí, a tak ve studii slouží jako dobrý ukazatel porovnání. Pokud by totiž tyto programy dosahovaly podobného počtu bodů jako programy specificky bankami navržené pro finanční gramotnost, nemá existence programů těchto programů pro finanční gramotnost smysl. Tato situace naštěstí nenastala. I když tyto programy získaly menší počet bodů, neznamená to, že by byly špatné, spíše naopak. *Studentbroker* je dobrá metoda, jak si vyzkoušet obchodování na burze pro studenty vysokých škol. *Průvodce podnikáním* se pak svými informacemi zaměřuje na živnostníky a společnosti.

Ze stránek byly nejlepší jak vzhledově, tak i témata *Peníze na útěku* a *Finanční zdraví*. Obě stránky poskytují velké množství materiálů pro finanční gramotnost a dobře podporovaly studium této tematiky. Na rozdíl by se měli zájemci o učení vyhnout stránkám *Rozumíme penězům*. Na stránkách jsou sice kvalitní materiály k finanční gramotnosti, ale jsou promíchány s materiály pro učitele a jejich přečtení nestojí za námahu vynaloženou při vyhledávání těchto článků.

Stránky	Celkové hodnocení
Peníze na cestě	50
Finanční zdraví	48
Finanční vzdělání	44
Rozumíme penězům	41
Podpora podnikání	19
Studentbroker	19

Tab. 4 Srovnání celkového hodnocení

7 Závěr

Cílem této práce bylo přiblížit činnost obchodních bank a jak zvyšují finanční gramotnost občanů nad 18 let. Je důležité zhodnotit, zda bylo cílů práce dosaženo.

V teoretické části práce byla přiblížena činnost a fungování banky, a to jak České národní banky, tak i bank obchodních. Dále se teoretická část zaměřovala na peníze, jejich historii, funkce a charakteristiky. Na závěr byla také řešena finanční gramotnost, její hlavní části a způsoby jejího měření. Celkově byly v této části probrány všechny potřebné aspekty, nutné k pochopení tematiky a praktické části práce.

V praktické části byly studovány programy bank na podporu finanční gramotnosti, které poskytují banky a Bankovní asociace. Cílem bylo vytvořit srozumitelné srovnání těchto programů, poukázat na jejich silná a slabá místa a finálně najít ten nejlepší. Velkým problémem byl fakt, že není velké množství programů podpory finanční gramotnosti poskytovaných bankami pro občany nad 18 let. I tak ale bylo do porovnání zařazeno pět podpor různých bank a jedna podpora od České bankovní asociace.

Téma činnosti obchodních bank pro zvýšení finanční gramotnosti bude stále relevantní téma, protože jde ruku v ruce s penězi. Proto je dobré stanovit, jak by se mohlo v budoucnu s tímto tématem pokračovat. Bylo by například zajímavé téma rozšířit o další instituce nezávislé od bank, protože tyto programy jistě existují. Metodický postup práce s tímto specifickým hodnocením je možné využít i na psaní jiné práce na stejné téma, hodnocení je totiž založeno na subjektivním názoru, takže jiný autor může dojít k jiným výsledkům a porovnání mezi těmito pracemi by mohlo vést k zajímavým výsledkům. Zajímavé by mohlo být i zkoumání podpory finanční gramotnosti zahraničními bankami a institucemi, případně porovnání mezi jednotlivými zeměmi. Dalším zajímavým typem zkoumání by mohlo být vytvoření programu pro studium finanční gramotnosti a jeho následné zhodnocení oproti již existujícím programům představeným v této práci. Je tedy jasné, že existuje mnoho vektorů budoucího zkoumání, což také poukazuje na validitu tohoto tématu.

8 Seznam použité literatury

- [1] INFO@AION.CZ, AION CS-. 21/1992 Sb. Zákon o bankách. Zákony pro lidi [online]. [vid. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-21>
- [2] How Banking Works, Types of Banks, and How To Choose the Best Bank for You. Investopedia [online]. [vid. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/b/bank.asp>
- [3] Hlavní budova ČNB - Česká národní banka [online]. [vid. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/fotogalerie/Hlavni-budova-CNB/>
- [4] INFO@AION.CZ, AION CS-. 6/1993 Sb. Zákon o České národní bance. Zákony pro lidi [online]. [vid. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-6>
- [5] 12. Devizové rezervy a devizové intervence - Česká národní banka [online]. [vid. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/vzdelavani/12-devizove-rezervy-a-devizove-intervence/index.html>
- [6] K pojmu „klient“ z hlediska bankovního tajemství - Česká národní banka [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2012-09>
- [7] INFO@AION.CZ, AION CS-. 163/2014 Sb. Vyhláška o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry. Zákony pro lidi [online]. [vid. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-163>
- [8] Počty bank dle velikosti | ČBA MONITOR [online]. [vid. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.cbamonitor.cz>
- [9] Největší banky v Česku. Nové žebříčky podle klientů a peněz. Peníze.cz [online]. [vid. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/osobni-ucty/453133-nejvetsi-banky-v-cesku-zebricky-podle-klientu-a-penez-za-rok-2023>
- [10] Co děláme. Česká bankovní asociace [online]. [vid. 2024-04-07]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz>
- [11] ASOCIACE, Česká bankovní. O projektu | Bankéři do škol. Bankéři do škol - O projektu [online]. [vid. 2023-08-03]. Dostupné z: <https://www.bankeridoskol.cz/o-projektu>
- [12] O soutěži European Money Quiz (EMQ) [online]. 6. únor 2023 [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.europeanmoneyquiz.cz/>

- [13] Bankovkovi [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/bankovkovi>
- [14] Úvod - Finanční vzdělávání [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/>
- [15] Jak na to s Českou bankovní asociací. Česká bankovní asociace [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/jak-na-to-s-ceskou-bankovni-asociaci->
- [16] A Brief (and Fascinating) History of Money | Britannica [online]. [vid. 2023-08-03]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/story/a-brief-and-fascinating-history-of-money>
- [17] GRAEBER, David. Debt: The First 5,000 Years. Updated and extended. B.m.: Melville House, 2014. ISBN 978-1-61219-420-2.
- [18] HOUSEL, Morgan. The Psychology of Money: Timeless Lessons on Wealth, Greed, and Happiness. B.m.: Harriman House, 2020. ISBN 978-0-85719-769-6.
- [19] A Brief History of Coins [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.heritagecoins.co.uk/history-of-coins>
- [20] First paper money. Guinness World Records [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/first-paper-money>
- [21] The Gold Standard System. World Gold Council [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.gold.org/history-gold/the-classical-gold-standard>
- [22] When Were Credit Cards Invented? Capital One [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.capitalone.com/learn-grow/money-management/when-were-credit-cards-invented/>
- [23] WIMALASENA, Malinda. The Key Points You Should Know About Cryptocurrency. The Geveo Blog [online]. 2. duben 2021 [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <http://blog.geveo.com/The-Key-Points-You-Should-Know-About-Cryptocurrency>
- [24] What Is Cryptocurrency| Simplilearn. Simplilearn.com [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.simplilearn.com/tutorials/blockchain-tutorial/what-is-cryptocurrency>
- [25] Evolution of Money: Introduction & Timeline | StudySmarter. StudySmarter UK [online]. [vid. 2023-08-04]. Dostupné z: <https://www.studysmarter.co.uk/explanations/macroeconomics/financial-sector/evolution-of-money/>

- [26] OPENSTAX. 27.1 Defining Money by Its Functions [online]. 2016 [vid. 2023-08-04]. Dostupné z: <https://pressbooks-dev.oer.hawaii.edu/principlesofeconomics/chapter/27-1-defining-money-by-its-functions/>
- [27] Ochranné prvky 1000 Kč - Česká národní banka [online]. [vid. 2024-04-07]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/bankovky/ochrann-prvky-1000-kc/>
- [28] Finanční gramotnost Čechů 2023. Česká bankovní asociace [online]. [vid. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/financni-gramotnost-cechu-2023>
- [29] Financial Literacy: What It Is, and Why It Is So Important. Investopedia [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-literacy.asp>
- [30] What Do You Need to Know About Financial Literacy? Ramsey Solutions [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.ramseysolutions.com/financial-literacy/what-is-financial-literacy>
- [31] Financial Literacy. Corporate Finance Institute [online]. [vid. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/management/financial-literacy/>
- [32] GOLDIO. Spoření na rezervu - jak začít a na co si dát pozor? Goldio [online]. 19. červen 2023 [vid. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://goldio.cz/sporeni-na-rezervu/>
- [33] Phishing a Vishing: Jaká jsou současná rizika internetového bankovníctví? SW [online]. 26. říjen 2021 [vid. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.sw.cz:443/blog/phishing-a-vishing-jaka-jsou-soucasna-rizika-internetoveho-bankovnictvi/>
- [34] Scammers and Fake Banks [online]. [vid. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.fdic.gov/resources/consumers/consumer-news/2023-10.html>
- [35] Víte, co je to p. a., RPSN a další zkratky? Finance.cz [online]. [vid. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/520507-urokove-sazby-rpsn-p-a/>
- [36] Co je časová hodnota peněz? Binance Academy [online]. [vid. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://academy.binance.com/cs/articles/what-is-the-time-value-of-money>
- [37] PODATELNA@MFCR.CZ, Tel ÚSTŘEDNA:+420 257 041 111, IČO: 00006947 a Dič: CZ00006947. Základní informace. Ministerstvo financí ČR - Proč se finančně vzdělávat? [online]. 30. duben 2014 [vid. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/uvery/zakladni-informace>

- [38] BAJER, Matěj. Investování ► Jak a do čeho investovat v roce 2024? Finex.cz [online]. 10. duben 2024 [vid. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/investice/>
- [39] Co jsou to indexy - Investujme.cz [online]. [vid. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://investice.finance.cz/indexy/co-jsou-to-indexy/>
- [40] DEVELOPER, Webite. Přehled daní v ČR: jak se dělí a kolik jich musíte platit? Money Blog [online]. 8. srpen 2022 [vid. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://money.cz/novinky-a-tipy/dane/druhy-dani-prehledne-jak-se-deli-a-kolik-jich-musite-platit/>
- [41] LOWRY, Erin. Broke Millennial: Stop Scraping by and Get Your Financial Life Together. 1. vyd. B.m.: TarcherPerigee, 2017. ISBN 978-0-14-313040-6.
- [42] PODATELNA@MFCR.CZ, Tel ÚSTŘEDNA:+420 257 041 111, IČO: 00006947 a Dič: CZ00006947. Měření finanční gramotnosti 2020. Ministerstvo financí ČR - Proč se finančně vzdělávat? [online]. 25. červen 2020 [vid. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/mereni-financni-gramotnosti-2020-3302>
- [43] ATKINSON, Adele a Flore-Anne MESSY. Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study [online]. Paris: OECD. 2012 [vid. 2023-07-29]. Dostupné z: doi:10.1787/5k9csfs90fr4-en
- [44] 2009 - Framework for the Development of Financial Literac.pdf [online]. [vid. 2023-08-12]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/financial/education/2018-INFE-FinLit-Measurement-Toolkit.pdf>
- [45] KIRIL, KOSSEV. OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy. 2020.
- [46] Likert Scale Questionnaire: Meaning, Examples & Analysis [online]. 31. červenec 2023 [vid. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/likert-scale.html>
- [47] Nástroje | Průvodce podnikáním | ČSOB [online]. 5. květen 2018 [vid. 2024-04-08]. Dostupné z: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/nastroje/>
- [48] Vzdělávací web věnovaný finanční gramotnosti. Rozumíme penězům [online]. 3. srpen 2023 [vid. 2023-08-03]. Dostupné z: <https://www.rozumimepenezum.cz/>
- [49] StudentBroker - Úvodní stránka [online]. [vid. 2023-08-03]. Dostupné z: <https://www.studentbroker.cz/>

[50] DIGITAL, SYMBIO. penizenauteku.cz [online]. [vid. 2023-08-03]. Dostupné z: <https://www.penizenauteku.cz/zivotni-udalosti/penize/>

9 Zadání práce z IS (eVŠKP)

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu

Zadání bakalářské práce

Autor: Michaela Bönschová

Studium: I2000119

Studijní program: B0413A050021 Ekonomika a management

Studijní obor: Ekonomika a management

Název bakalářské práce: **Činnost obchodních bank jako podpora zvyšování finanční gramotnosti obyvatel**

Název bakalářské práce AJ: The activity of commercial banks as support for increasing financial literacy

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je identifikovat a analyzovat podpory finanční gramotnosti pro veřejnost poskytované obchodními bankami a dalšími finančními institucemi v České republice. Práce se primárně zaměřuje na podporu pro občany starší 18 let.

Osnova práce:

1. Úvod
2. Cíl práce
3. Metodika zpracování
4. Bankovníctví a finanční gramotnost
5. Identifikace a analýza podpory finanční gramotnosti
6. Shrnutí výsledků
7. Závěr

21/1992 Sb. Zákon o bankách.

6/1993 Sb. Zákon o České národní bance.

Zadávací pracoviště: Katedra ekonomie,
Fakulta informatiky a managementu

Vedoucí práce: Ing. Libuše Svobodová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 15.10.2021